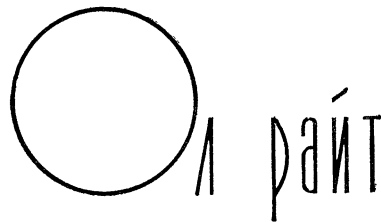

СЕБАСТЬЯНО АДАМО

У пансіоні дзвенить дзвоник, близько, майже поруч. Разом із дзвінком до мене долітають голоси дівчаток. Я сиджу, дивлюсь на годинник, хоч добре знаю, скільки зараз. Адже дзвоник лунає через кожну годину, починаючи з пів на дев'яту, і коли чути голоси дівчаток, то це значить, що вже велика перерва на обід, пів на дванадцяту. Вулиця залита сонячним промінням.

Цілий ранок, як і завжди, я прибирала дві кімнати, де мешкаємо ми, мій чоловік і я. Застелила ліжко, прибрала на кухні, полила квіти, почистила клітку канарки. Зараз вона співає весело-весело. Вона завжди співає так, коли сонце, або коли бачить перед собою якусь іншу пташку. Голосів дівчаток вже не чути — почались уроки.

Чоловік мій вийшов сьогодні рано-вранці. Я здивувалась, побачивши, що він одягає новий костюм.

— Ти куди? — спитала я.

— В контору, люба.

Він довго зав'язує краватку перед дзеркалом. Мені видно, що він добре виголився. Він високий, добре виглядає, схожий на людину із становищем. Якби він кілька років тому не захворів на ревматизм, ніхто не сказав би, що йому вже стільки років.

Здивувалась, що він іде в контору.

— Ти сказав у контору? — перепитала я.

— Все буде гаразд, люба, ось побачиш,— відповів.

І я чекаю. Не знаю, чи буде все гаразд,

але вірю, всім серцем вірю. Чоловік мій — начальник охорони, тобто був начальником ще тиждень тому.

— Власне кажучи, кожен повинен бути ким-небудь, — любить повторювати він. А те, що він став начальником охорони, саме і означало для нього бути ким-небудь, поволі, рік у рік, день у день просуватись по службі, старатися зробити щось краще, працювати трохи більше за інших, трохи краще за інших.

— Байдуже, хто ти зараз — директор чи начальник охорони. Важливо, як ти досяг цього, — часто говорив він мені.

Важливо не те, що він командував іншими, а те, що йому з посильного вдалося дослужитись до начальника охорони. А потім директор вирішив перевести його в архів, бо, захворівши на ревматизм, він уже не міг швидко ходити. А чи знає директор, що значить для сторожа те, чи він просто сторож, чи начальник охорони? Правда, платню йому не зменшили, та хіба тільки платня важить для людини? Існує ще повага з боку інших, респектабельність...

— Є ще й повага, — не раз повторював мій чоловік. Я дуже часто чула від нього ці слова. Та директора це не обходить.

Чоловік мій не підкорився, відмовився працювати сторожем в архіві, його звільнили, і ось уже тиждень, як він сидить, зачинившись у своїй кімнаті, навіть не говорить зі мною. А сьогодні вранці він одягає новий костюм, весело розмовляє, каже, що все буде гаразд.

— Ол райт, — сказав на прощання у дверях.

— Що? — спитала я.

Він сміявся довго і весело.

— Це таке англійське привітання, — пояснив, — хіба ти ніколи не чула, як вітаються англійці?

Я зроду не бачила англійців і ніколи не чула, як вони вітаються. Але нічого не сказала йому.

— Ол райт, — повторив він і знову зашміявся. Я чула, як він ще довго сміявся вже на сходах.

Мені його поведінка здалась трохи дивною; він у мене скромний, не дуже товариський, навіть мовчазний, завжди стриманий.

Уже шоста година вечора; дзвоник у пансіоні кличе на вечірню молитву. Осінь, але погода стоїть тепла. Сонце ось-ось зайде, але ще видно. Сиджу, чекаю. Піднімаю жалюзі, і останні промені сонця трохи розганяють сутінки в кімнаті. Одна за одною минають години. Якись дивні, неоднакові години. Коли тільки почала чекати, то одинадцята була схожа на дванадцятую, а перша на всі попередні. А після першої час спинився. Так, щось трапилось.

О першій я підвелася, щоб розпалити пічку.

«Все гаразд, — подумала я. — Коли чоловік так спізнюється, то це значить, що все гаразд».

Взялась приготувати трохи солодкого.

— Він буде задоволений, — подумала. — Чому б їм, зрештою, не поновити його на посаді?

У чверть на другу все було готове. О другій почала виглядати його; о пів на третю я вийшла на балкон, щоб побачити його здала. Дивилась у кінець вулиці, на тротуар, по якому він ось уже стільки років повільно повертається додому з газетою під пахвою. Але натомість з'явилась жінка одного з його товаришів по службі; я бачу, як вона йде до моїх дверей. Відчиняю.

— Синьоро Аніто, — каже мені, — здається, щось трапилось з вашим чоловіком.

— Боже мій, серце, — відповіла я навздогад, бо останнім часом він завжди на щось скаржиться.

Біжу в кімнату, щоб одягтися. Жінка заходить слідом за мною. Я шукаю костюм у шафі.

— Синьоро Аніто, — мовила вона.

Я повернулась і побачила її очі, нерухомі і якісь дивні.

— А може, то не серце, синьоро Аніто.

Я кинулась до контори, прибігла туди злякана, засапана. Біля воріт бачу натовп, чую розмову і одразу все розумію. Та, зрештою, це й не важко. Намагаюсь пробитись наперед, але мене зупиняють. Тоді мене охопив страх, хотіла повернути назад або схватитись у натовпі. «Чому? Чому?» — запитувала сама себе.

— Я жінка Ферретті, — сказала я гучно, і, мабуть, голос мій був трохи різкіший, ніж звичайно.

— Тут жінка Ферретті, — почула, як сказав хтось, і мертва тиша запала навколо мене. Здавалось, усі дивились на мене, і серед мовчазного натовпу шелестіло: «Тут його жінка, його жінка». Ніколи ще не почувала я себе такою самотньою, маленькою.

— Я жінка Ферретті, — знову сказала голосно і озирнулась навколо; люди розступились, я пройшла наперед.

— Ви жінка Ферретті? — грубувато запитав мене якийсь чоловік.

Я довго дивилась на нього. Повновидий, злі очі, ніс крючкуватий.

Минула й восьма година; дзвоник у пансіоні вже не дзвонить, не дзвонитиме до завтрашнього ранку. Не знаю чому, я відчуваю себе все самотнішою. Сонце сховалось, настав вечір, а я стою біля вікна, див-

люсь на вулицю. Мені не хочеться, щоб хтось заходив до мене зараз.

— Хочу побути сама,— сказала я. І зосталась сидіти отак.

Допитувала мене поліція.

— Що говорив сьогодні вранці ваш чоловік,— питали,— який він був? Який у нього був вигляд?

Не знала, що відповідати. Згадала тільки одне незвичайне:

— Сказав мені на прощання — «Ол райт».

— «Ол райт»? — запитали.— А що воно значить?

Не знала, як їм пояснити, хоч це мені здавалося дуже важливим.

— Але що-небудь робив же він сьогодні вранці? — допитувались вони.

Відповіла їм, що ні, не робив нічого такого, з чого видно було б, що іде стріляти в директора; він сказав тільки «ол райт». Це єдине, що здавалося мені важливим.

— Важливим? Але чому? — питали вони.

А звідки я знаю? Дивлюсь на них. Ходять навколо мене, розмовляють між собою пошепки, питають одне й те саме:

— Чому важливим?

Уже восьма година, і мені нема чого більше чекати. Він тричі вистрелив у директора і втік. Мабуть, директор помре. Кажуть, що мій чоловік божевільний. Не знаю, нічого не можу сказати. Більше тридцяти років живу з ним, кожен день з ним протягом довгих тридцяти років. Знаю, що він був добрий до мене, дуже добрий. Знаю, що він працював усе своє життя, тяжко працював, що вечорами, після вечері, слухав радіо, читав газету. Знаю, що раз на тиждень водив мене в кіно, а щороку, в день нашого весілля, купував шампанське й дарував мені чудовий букет квітів. Це я знаю. А зараз він утік, і його переслідують. Кажуть, що він десь переховується; кажуть, що він озброєний і небезпечний. «У нього ревматизм,— кажу їм,— він не може довго ховатись».

Якось дивно посміхаються.

Хотіли дізнатись, чи я не помічала ще чогось. Я нічого не помічала. Вони не вгадувались. Кутив? Ні. Пив? Та ні! Ні, справді, не було нічого такого, що я могла б знати, чи згадати. Але вони тільки похитували головами. Щось, по-їхньому, таки повинно бути.

Вони хочуть арештувати його якомога швидше, шукають його по всьому місту, а я чекаю. А що мені робити? Я в розпачі. Думаю про свого чоловіка. Чути гомін міста, спалахнули вогні, на вулицях повно людей, бари пахнуть кавою. Думаю про нього. «Де він?» — питаю сама себе. Добре знаю, що він мені більш не належить, але ж він мені не чужий, і я в розпачі. Хто зна, де він переховується. Двоє біля воріт чекають, щоб за-

арештувати його, як тільки він повернеться додому. Але я знаю, що він не прийде, не повернеться додому. Це вже я знаю напевне. Думаю і про те, що він зробив, але ж не можна забувати й того, що було раніше, до цього.

Кажуть, він божевільний. Кажуть, він убивця. А що мені робити, як ви думаєте? Чекаю. Але хто вбивця? Хто кого вбивав? Краще не шукати на це відповіді, принаймні зараз. Не запитуйте й ви мене, що я думаю. Ради бога, не питайте, що я думаю про всіх вас.